

Nafo seminar 2012

PERSONER MED STORE LÆREVANSKER OG ADFERDSPROBLEMER I DET ORDINÆRE ARBEIDSLIVET

Disposisjon

- ⊙ Viktigheten av å ha arbeid
- ⊙ Statistikk
- ⊙ Utviklingshemming og utfordrende atferd
- ⊙ Holdninger i arbeidslivet og personalgruppen
- ⊙ Pause 10 min
- ⊙ Case 1 &2
- ⊙ Konklusjon?
- ⊙ Åpent for spørsmål

Arbeid

- ⊙ Hva kjennetegner en jobb man trives i?
- ⊙ Hva betyr det å ha et arbeid?

Söderström og Tøssebro

- ⊙ 30% av voksne med utviklingshemming hadde varig tilrettelagt arbeid i 2001
13 % 2010
- ⊙ 23 % dagsenter 2001
16% 2010
- ⊙ Andre tiltak 4% 2001
9% 2010
- 52 % er hjemmeværende (har et tilbud som arbeidsrelatert statistikk ikke fanger opp)

Lønn VTA – bedrift

- ⊙ Startlønn er på 21kr
- ⊙ Gjennomsnittlig lønn 24,5kr
- ⊙ 33kr med utvidet ansvar
- ⊙ 40kr sjåførjobb (helt på grensen av det de kan tjene før det overstiger 1G.

Ulike grader av psykisk utviklingshemning

- ⊙ Lett . selvstendig tilrettelagt arbeid?
- ⊙ Moderat . enkle maskiner
- ⊙ Alvorlig . enkle sorteringsoppgaver
- ⊙ Dyp . aktivitet -/ dagsenter

Utfordrende atferd

Problematferd hos folk med psykisk utviklingshemming kalles gjerne utfordrende atferd (Emerson, 2001)

Mindre krevende utfordrende atferd

Mindre krevende utfordrende atferd er alvorlig problematferd, det vil si at den er vanskelig å håndtere dersom ikke spesielle tiltak settes i verk, som ekstra solid utstyr, ekstra bemanning, fysisk atskillelse fra ting eller personer, eller andre forhåndsregler. Det er altså ikke tilstrekkelig at atferden er avvikende eller problematisk.

Mer krevende utfordrende atferd krever i tillegg minst ett av følgende:

- Personen viser atferden *minst en gang hver dag*
- Atferden hindrer vanligvis personen i å delta i aktiviteter som passer med hans/hennes ferdigheter og generelle fungering
- Mer enn én person må som regel gripe inn for å kontrollere atferden
- En vanlig følge av atferden er betydelig skade på personen selv eller på andre personer (pga. smerte, sår kutt, brudd eller stikk)

Angrep, selvskadning, ødeleggelse og annen atferd er de fire generelle formene, i tillegg til spesifikke former innenfor hver generelle form.

(Emerson 2001)

Arbeidslivets holdning

- Positive holdninger
- Negative holdninger

Personalets holdning

- Hvordan skape positive holdninger i personalgruppen
- Hvordan legge til rette for best mulig gjennomføring av tiltak
- Fokus på det positive

Case

- Andre

Moderat utviklingshemning. Flyttet hjemmefra 17 år pga utfordringer i hjemmet i form av sosial fornedrelse, sinne utbrudd, uakseptabel og uhensiktsmessig adferd. Krevde kontinuerlig med tilsyn.

- Botilbud: 1:1 bemanning.
- Jobb i dag: Hylleansvarlig på europris

Utfordringer

Rigid atferdsmønster, rare og til dels skremmende eller krenkende. Utsagn, uønsket hudkontakt eller kyssing, pressing og klemming på personalet . Kan bli veldig oppfarende, og skape mye usikkerhet hos personalet. Stopper opp.

Personalets utfordringer

- ⊙ Fra bolig til offentlig arena
(grensesetting i åpen setting)
- ⊙ Transport
- ⊙ Forståelse av målet
(viktighet av å ha en jobb)

Målatferd for å ha en jobb

Beboer stopper opp, og lar seg ikke håndlede videre.
Blir stående passiv og stirre på vegg, vil ikke reise seg opp følger ikke instruksjoner .setter seg en annen plass, tar hendene opp ,eller trampe.

Klemmer og roper etter folk, spesielt unge jenter.

Tvangslignende atferd

Stopper opp, gjør feil, bekreftende spørring og utsagn

Fuksjonell analyse

Oppmerksomhet, +negative +reaksjoner

Noe stressutløst / respondent atferd

Stressdempende?

Tiltak

- ⊙ Personalet avbryter ikke jobben uansett atferd
- ⊙ Overse +uønsket atferd+. ikke bli oppgitt, kjefte, eller forklare eller +true+ (nå reiser vi hjem).
- ⊙ Klare arbeidsoppgaver
- ⊙ Positiv forsterkning ! Skryt, pauserom, lefser
- ⊙ Mestring ! Kan arbeidsoppgavene!

Case

Moderat utviklingshemning og stor hjerneskade. Flyttet hjemmefra ca 18år pga. utfordringer i hjemmet i form av ødeleggelse av inventarer i hjemmet og slag og spark mot foreldrene. Krevde kontinuerlig med tilsyn.

- ⊙ Botilbud: 1:2 bemanning.
- ⊙ Jobb i dag: Praktisk og forefallende arbeid på Rema 1000

Utfordringer

Protester er i denne forbindelsen episoder tjenestemottaker stopper opp, og ikke lar seg håndlede videre . For eksempel blir stående passiv og stirre på vegg, vil ikke reise seg opp følger ikke instruksjer, setter seg en annen plass, tar hendene opp, eller trampe. Tar kontakt med fremmende ved å stille seg foran eller gå etter de noe som kan oppleves skremmende og krenkende.

Aggressiv atferd fremkommer i form av å dytte, slå, klype, sparke og bite personal. Sparke slå og rive ned inventar.

Målatferd for å ha en jobb

- ⊙ Tid/utholdenhet i jobb
- ⊙ Ferdighet
- ⊙ Mestringsfølelse/ vise glede
- ⊙ Uønsket/ adekvat atferd

Funksjonell analyse

Oppmerksomhet, +negative +reaksjoner

Noe stressutløst / respondent atferd

Unngåelses atferd

Kommunikasjon

Tiltak

- ⊙ Personalet avbryter ikke jobben pga uønsket atferd
- ⊙ Stoppe uønsket atferd
- ⊙ Verbal og fysisk veiledning
- ⊙ Klare arbeidsoppgaver
- ⊙ Positiv forsterkning ! Skryt, pauserom, kaffe
- ⊙ Mestring! Kan arbeidsoppgavene!

Konklusjon?

- ⊙ Ingen fasit
- ⊙ Rammeforhold
- ⊙ Arbeidslivets holdning
- ⊙ Skole/bolig sine holdninger

